

26.3.2024

TÖÖDOKUMENT

ettepaneku kohta võtta vastu direktiiv, millega kehtestatakse siseturul ühtlustatud nõuded kolmandate riikide nimel toimuva huvide esindamise läbipaistvuse kohta ja muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937

Siseturu- ja tarbijakaitsekomisjon

Raportöör: Pablo Arias Echeverría

Komisjoni ettepanek ning siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni esialgne ettevalmistustöö

1. Komisjon võttis demokraatia kaitse paketi raames 12. detsembril 2023 vastu ettepaneku võtta vastu direktiiv, millega kehtestatakse siseturul ühtlustatud nõuded kolmandate riikide nimel toimuva huvide esindamise läbipaistvuse kohta ja muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 (2023/0463(COD)). Käesoleva seadusandliku akti eesmärk on aidata kaasa siseturu nõuetekohasele toimimisele, kehtestades ühtlustatud nõuded kolmandate riikide nimel toimuvale huvide esindamisele. Need on tegevused, mille eesmärk on mõjutada avaliku poliitika või õigusaktide väljatöötamist, sõnastamist või rakendamist või avalikke otsustusprotsesse ELis.
2. Ettepanek edastati siseturu- ja tarbijakaitsekomisjonile ning 20. märtsil 2024 toimus esimene arutelu, mille käigus komisjon tutvustas algatust. Komisjon juhtis tähelepanu põhipunktidele, rõhutades, et ettepanek suurendaks huvide esindamise tegevuse läbipaistvust, eelkõige seoses teabega huvide esindamise teenuseid osutavate üksuste, nende rahastamise ja kolmandate riikide üksuste kohta, kelle nimel neid tegevusi teostatakse.
3. Dokumendi eesmärk on tutvustada ettepaneku raportööri juhtpõhimõtteid, mis on esitatud allpool, pidades silmas eelseisvat tööd selles olulises küsimuses.

Euroopa Liidus kolmandate riikide nimel tehtava huvide esindamise tegevuse praegune olukord

4. Euroopa Liit ja selle liikmesriigid seisavad silmitsi **suurte probleemidega** kolmandate riikide nimel tehtava huvide esindamise tegevuse valdkonnas.
5. Praegu on siseturg selles valdkonnas selgelt killustunud, enamik liikmesriike reguleerib huvide esindamise teenuste osutamist, sealhulgas kõnealuste teenuste osutamist kolmandate riikide nimel. See loob **ebavõrdsed tingimused**, mis toob mõnes riigis kaasa huvide esindamise suuremad kulud ja keerukuse võrreldes teistega. Seega on ettepaneku õiguslik alus **ELi toimimise lepingu artikkel 114**, mis võimaldab ühtlustada liikmesriikide õigusakte, mis praegu takistavad üht põhivabadust siseturul, vältides seega õiguslikku killustatust;
6. Lisaks võib nii digiplatvormide kui ka traditsiooniliste meediakanalite kaudu leviva väärinfo laialdast levitamist otseselt seostada **välismaiste üksuste sekkumisega**. Mõne sellise üksuse eesmärk on õõnestada meie põhiväärtusi ja põhimõtteid, avaldades samal ajal mõju meie demokraatlikele protsessidele ja institutsioonidele.
7. See on otsene rünnak liidu **aluspõhimõtete** vastu, õõnestades meie põhiväärtuste terviklikkust. Nende probleemide lahendamiseks on Euroopa Komisjon esitanud käesoleva **ettepaneku**.
8. Euroopa demokraatia tegevuskava järelmeetmena on selle algatuse eesmärk suurendada üldsuse usaldust demokraatlike institutsioonide vastu, tagades kolmandate riikide huvide esindamise läbipaistvuse. Selle eesmärk ei ole seega mis tahes liiki tegevusi keelata ega võidelda kuritegevusega, näiteks rahapesuga, vaid suurendada läbipaistvust ja vastutust huvide esindamisel.

9. Ettepaneku eesmärk on ka tõhustada siseturu toimimist ning täiendada teenuste osutamist ja läbipaistvust käsitlevaid kehtivaid õigusakte, nagu **määrus poliitreklaami läbipaistvuse ja suunamise kohta ning digiteenuste õigusakt**. Siiski ei saa me eirata ka käesoleva ettepaneku teist põhieesmärki: meie demokraatlike riikide kaitsmine välissekkumise eest.
10. Välissekkumine meie poliitilistesse otsustusprotsessidesse ja demokraatiasse on vastuvõetamatu. Euroopa Parlamendi resolutsioon „**Russiagate: Venemaa väidetav sekkumine Euroopa Liidu demokraatlikesse protsessidesse**“ näitab, kuidas kolmandad riigid püüavad mõjutada ja manipuleerida Euroopa demokraatiasid. Käesolev resolutsioon väljendab tõelist muret meie demokraatlike väärtuste usaldusväärsuse pärast, viidates konkreetselt **Kataloonia** juhtumile. Tõendatud seosed Kataloonia valitsuse, kolmandate riikide saadikute, erakondade ja poliitikute vahel ning ulatuslikud desinformatsioonikampaaniad illustreerivad välissekkumist separatistlikesse liikumistesse. Need meetmed on osa laiemast strateegiast, mille eesmärk on destabiliseerida riikide ja Euroopa demokraatiasid otsese koostöö kaudu Kataloonia valitsusega. Tuleb võtta meetmeid tõsiste tegude suhtes, mis ohustavad Euroopa eluviisi ja meie demokraatlike väärtusi, ning mitte mingil juhul ei tohiks neile anda amnestiat.
11. **Muid välissekkumise näiteid** on esile tõstetud INGE erikomisjoni aruandes, milles viidatakse Katarile, Hiinale ja Venezuelale. Need riigid on kokku investeerinud üle 259 miljoni euro 33 riigis, et mõjutada nende demokraatlike protsesse.
12. Sellega seoses peab EL **taastama oma kodanike usalduse**, suurendades otsuste tegemise läbipaistvust ja tegutsemissootlikkust. Sellele aitab kaasa käesolev ettepanek.

Euroopa Liidus kolmandate riikide nimel tehtava huvide esindamise tegevusega seotud probleemid

13. Kolmandate riikide, eelkõige väljaspool Euroopa Majanduspiirkonda (EMP) asuvate riikide nimel tehtavate huvide esindamise tegevuste puhul on Euroopa Liidu **ühtsel turul olulisi takistusi**, mis tulenevad liikmesriikide erinevast õigusraamistikust.
14. Lisaks sellele, et selline killustunud õigusraamistik häirib siseturgu ja loob ebavõrdsed tingimused, on oht, et kolmandate riikide osalejad **hoiavad kõrvale läbipaistvusnõuetest** ja mõjutavad varjatult ELi otsuste tegemist.
15. Veel üks tuvastatud probleem on kolmandate riikide nimel tehtavate huvide esindamise tegevuste **teadmata ulatus**, suundumused ja osalejad. Hoolimata märkidest, mis viitavad välissekkumise suurenemisele, on sellise tegevuse ulatus endiselt suures osas avalikustamata ebajärjekindla andmekogumise, läbipaistvuse puudumise, regulatiivsete vastuolude ja andmete kogumisega seotud probleemide tõttu. Kolmandad riigid võivad seda infolünka ära kasutada, et mõjutada demokraatlike protsesse ja õõnestada kodanike usaldust institutsioonide vastu.
16. Komisjoni ettepanekus käsitletakse neid probleeme; **praktiline kohaldamine on siiski ebaselge**, kuna ettepaneku kohaldamisala kohta puuduvad selged määratlused.
17. Selline ebaselgus laieneb ka kohaldamisalaga hõlmatud **tegevuste liikidele**, mis vajavad samuti täiendavat selgitamist. Samuti tuleks selgitada kohaldamisala väärtusahelas ning seda, mil määral on hõlmatud kolmandate riikide valitsustelt (korrapäraselt või konkreetsete

tegevuste jaoks) rahalisi vahendeid saavad organisatsioonid.

18. Ettepanekuga suurendatakse märkimisväärselt ka mõjutatud üksuste halduskoormust ja aruandluskohustusi, sealhulgas andmete säilitamine ning teabe edastamine liikmesriikide ametiasutustele ja Euroopa Liidu institutsioonidele. Need kohustused võivad olla koormavad VKEdele, kellel sageli puuduvad vahendid nende nõuetekohaseks täitmiseks.
19. Lisaks peavad liikmesriikide ametiasutused täitma ka uusi ülesandeid ja tulema toime suurema halduskoormusega, mis võib vajada ühtlustamist eelkõige seoses ELi institutsioonide ja asutustega tehtava koostööga.

Võimalikud edasised sammud

20. Nendele katsumustele reageerimist tuleb **koordineerida Euroopa tasandil**, tagades meie väärtuste järgimise ja läbipaistvuse kolmandate riikide erinevate arvamuste väljendamisel.
21. Peame kehtestama selged eeskirjad, millega tunnustatakse **kehtivaid riiklikke eeskirju**, kuid tagatakse kõigile sidusrühmadele aus konkurents.
22. Vastused välissekkumistele demokraatlikesse protsessidesse peavad põhinema **läbipaistvuse põhimõttel**.
23. Direktiiv peaks siiski sisaldama **hoiatavaid meetmeid**, millega tõhusalt takistatakse seda, et kolmandate riikide huvide esindamisel Euroopa Liidus ei täideta uusi reegleid. Need meetmed on olulised, et tagada nõuete täitmine ja takistada igasuguseid ebasobiva mõjutamise või sekkumise katseid.
24. Need meetmed võivad hõlmata sanktsioonide karmistamist, näiteks ettepanekus sätestatud trahvide maksimumsumma suurendamist või **võimaluse kaalumist keelata konkreetsed osalejad**, kelle puhul on tõendatud, et nad on korduvalt neid kohustusi rikkunud, või mõlemat.
25. Lisaks peame tagama nõuetekohase ja täpse **rakendamise**. See protsess algab direktiivi kohaldamisala selge määratlemisega ja selle täpsustamisega, kelle suhtes seda kohaldatakse. Ettepaneku kohaldamisala peaks selgelt kirjeldama selliseid tegevusi nagu lobitöö, poliitiliste kampaaniate rahastamine ja muud mõjuotsimiskäitumise vormid.
26. Oluline on selgelt määratleda kohaldamisala, et vältida meetmetest **kõrvalehoidmist**. See aitab ära hoida mis tahes katseid lünkade ja hallide alade ärakasutamise teel meetmetest mööda hiilida.
27. Peame tagama, et **kõik välisriikide valitsuste juhtimisel tegutsevad üksused**, kes esindavad nende valitsuste huve ELis, kuuluvad käesoleva direktiivi kohaldamisalasse, olenemata nende tegevuse eripärast.
28. Samuti on vaja määratleda **konkreetsed esindamistegevused**, mis kuuluvad kohaldamisalasse, et vältida kõrvalehoidmist ja tagada õigusselgus.
29. Arvesse tuleb võtta ka ettevõtete, eelkõige VKEde koormust. Direktiiv peaks sisaldama meetmeid **VKEde** kohustuste täitmise hõlbustamiseks, tagades, et nende halduskoormus on

võimalikult väike.

30. Lisaks on vaja **tõhustada ja ühtlustada koostööd** liikmesriikide ametiasutuste ja ELi asutuste vahel.
31. See on tõsine probleem, mis nõuab selgete ja tõhusate meetmete võtmist, mis oleksid ühtlasi **teostatavad ja praktilised**, et kaitsta meie liidu põhiväärtusi.
32. Raportöör on seetõttu seisukohal, et nende kiire vastuvõtmine on väga oluline, ja julgustab järgmist parlamenti seda ettepanekut prioriteediks seadma.